

// Computational linguistics. – 2002. – Т. 28. – №. 4. – С. 399–408. 4. Соловьев И. В. Каталогизация и индексирования информационных ресурсов / И. В. Соловьев // Перспективы науки и образования. – 2014. – №. 4(10). – С. 25-31. 5. Осминин П. Г. Современные подходы к автоматическому реферированию и аннотированию / П. Г. Осминин // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Лингвистика. – 2012. – №. 25. – С. 134–135.

Bibliography (transliterated): 1. Poljakov, A. P. "Informacija i informacionnoe obespechenie v sisteme kontrollinga." *Kul'tura narodov Prichernomor'ja*. No. 234. 2012. 107–110. Print. 2. Ginkul A. S. "Sravnitel'nyj analiz sushhestvujushhih sistem avtomaticheskogo referirovanija teksta." *Polit. Suchasni problemi nauki*. 2012. 255. Print. 3. Radev, D. R., E. Hovy and K. McKeown "Introduction to the special issue on summarization." *Computational linguistics*. Vol. 28. No. 4. 2002. 399–408. Print. 4. Solov'ev, I.V. "Katalogizacija i indeksirovanija informacionnyh resursov." *Perspektivy nauki i obrazovanija*. No. 4(10). 2014. 25–31. Print. 5. Osminin, P. G. "Sovremennye podhody k avtomaticheskomu referirovaniju i annotirovaniju." *Vestnik Juzhno-Ural'skogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Lingvistika*. No. 25. 2012. 134–135. Print.

Надійшло (received) 01.12.2014

УДК 65.011.3

Т. А. КОВТУН, доцент, ОНМУ, Одеса

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ЯК ЕТАП ЯКІСНОГО АНАЛІЗУ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Розглядається поглиблений варіант ідентифікації ризиків як першочергового етапу якісного аналізу ризиків інвестиційного проекту. Пропонується ідентифікувати ризики з позицій різноманітних підходів до проекту та враховуючи можливі аспекти проектної діяльності. Обґрунтовується необхідність приділяти найбільшу увагу у подальшому аналізі ризикам, що ідентифікуються відповідно різним ознакам проекту.

Ключові слова: якісний аналіз ризиків, ідентифікація ризиків інвестиційного проекту, ситуація ризику.

Вступ. Управління ризиками є однією з основних сфер управління проектами, від результативності якої залежить загальна успішність досягнення його цілей. Під проектним ризиком прийнято розуміти небезпеку небажаних відхилень від очікуваних станів проекту в майбутньому, із розрахунку яких приймаються рішення в даний момент [1].

Ціль статті. Ціллю статті є обґрунтування необхідності поглибленої ідентифікації ризиків проекту при проведенні якісного аналізу ризиків та виявлення напрямків, за якими таку ідентифікацію потрібно проводити.

Основні результати дослідження. Одним з найважливіших етапів процесу управління ризиками є якісний аналіз, до складу якого входять ідентифікація та специфікація ризиків. Для успішної реалізації проектного задуму необхідно ідентифікувати всі можливі ситуації ризиків. Пропущення тієї чи іншої ситуації ризику та не виявлення факторів, що її викликали, може спровокувати негативні наслідки у реалізації проекту та принести значні втрати його ініціаторам. Для уникнення цього необхідно ідентифікувати ризики за різноманітними ознаками, а саме такими, як

- 1) системна приналежність ризику,
- 2) часова характеристика ризику,
- 3) ступінь впливу на характеристики продуктів проекту,
- 4) функціональна приналежність ризику,
- 5) приналежність до галузі управління проектом,
- 6) прояв у ресурсному потенціалі проекту.

Системна приналежність. Кожний проект є відкритою системою, що має власне внутрішнє середовище та зовнішнє оточення, до яких належать відповідні зони ризику. До внутрішнього середовища проекту належать такі зони ризику, як цілі та завдання проекту, структура та комунікації; команда проекту; учасники проекту; технічні та технологічні умови; економічні умови; соціальні умови.

Зовнішнє оточення проекту складається з трьох областей: проектна базова структура (одно чи декілька підприємств, організацій, на базі яких реалізується проект), оточення базової структури прямої дії (проектне середовище) та непрямої дії (проектний клімат) [2]. Проектна база включає такі зони ризику – сфери фінансів, збуту, виробництва, забезпечення, інфраструктуру та систему комунікацій підприємств. До проектного середовища належать клієнти чи споживачі продуктів проекту, конкуренти, постачальники, контролюючі органи та громадські організації. Проектний клімат складається з політичних, економічних, соціальних, екологічних, демографічних умов; законодавчої та правової бази; рівню розвитку науки та техніки, культури (рис. 1).

Рис. 1 – Розподіл зон ризику за системною ознакою

В зонах ризику можуть виникати ті чи інші ситуації ризику, які необхідно ідентифікувати (табл. 1).

Таблиця 1 – Статистичні дані про участь населення у виборах

Проектне оточення	Зони ризику	Ситуації ризику
1. Проектний клімат	1.1. Політичні умови	1.1.1. Ризик політичної нестабільності
		...
2. Проектне середовище	2.1. Клієнти	2.1.1. Ризик незатребуваності товарів або послуг
		...
3. Проектна база	3.1. Сфера фінансів	3.1.1. Ризик нестачі фінансових ресурсів
		...
4. Проектний потенціал	4.1. Цілі та завдання проекту	4.1.1. Ризик неадекватної постановки цілей проекту
		...

Часова характеристика ризику враховує момент виникнення ризикової ситуації та її тривалість. Тобто необхідно провести детальну ідентифікацію ризиків фаз та етапів життєвого циклу проекту. При цьому деякі ситуації ризику можуть бути характерними лише для окремих етапів проекту та мати обмежений час, а деякі можуть супроводжувати проект на протязі цілих фаз, кількох фаз або всього життєвого циклу (табл. 2).

Таблиця 2 – Ідентифікація ситуацій ризику за часовою характеристикою

Фаза проекту	Ситуація ризику
Передінвестиційна	Ризик неадекватної постановки цілей проекту
	...
Інвестиційна	Ризик перевитрати інвестиційних ресурсів
	...
Експлуатаційна	Ризик незатребуваності товарів або послуг
	...

Ступінь впливу на характеристики продуктів проекту базується на системному підході до проекту та повинна відображати відхилення отриманих продуктів фаз проекту від запланованих за такими характеристиками, як гроші, час та якість. Кожна фаза проекту має свій результат – продукт: передінвестиційна – документально оформлений проект, інвестиційна – інвестиційний об’єкт, експлуатаційна – продукт або послугу інвестиційного об’єкту (рис. 2) [3].

Рис. 1 – Продукти фаз проекту

Відповідно вищевказаним характеристикам продуктів проекту – грошам, часу та якості, необхідно виявити всі ситуації ризику, що мають можливість впливати на них (табл. 3).

Таблиця 3 – Ідентифікація ситуацій ризику за ступенем впливу на характеристики продуктів проекту

Продукт фази проекту	Ситуація ризику
Документально оформлений проект	Ризик отримання неповної чи недостовірної інформації ...
Об'єкт інвестування	Ризик зриву строків виконання робіт ...
Продукт об'єкту інвестування	Ризик незатребуваності товарів або послуг ...

Функціональна приналежність ризику оснований на процесному підході до проекту та враховує ідентифікацію ризиків за такими функціями процесу управління проектами, як ініціація, планування, організація чи виконання, контроль та корегування. Кожній з функцій характерна власна множина ситуацій ризику, що в значній мірі відрізняється від інших (табл. 4).

Таблиця 4 – Ідентифікація ситуацій ризику за функціональною ознакою

Функція	Ситуація ризику
Ініціація	Ризик неадекватно проведеного маркетингового дослідження ...
Планування	Ризик допущення помилок при плануванні вартості робіт проекту ...
Виконання	Ризик зриву строків виконання робіт ...
Контроль	Ризик неправильного вибору методу контролю ...
Корегування	Ризик неадекватних корегуючих засобів ...

Галузева приналежність ризику базується на відношенні ризиків до специфічних галузей управління проектом, що поділяються на базові

(управління змістом проекту, управління якістю, управління часом, управління вартістю) та інтегруючі (управління персоналом проекту, управління комунікаціями, управління закупівлями, управління ризиками) (табл. 5).

Таблиця 5 – Ідентифікація ситуацій ризику за галузевою ознакою

Функціональна область	Ситуація ризику
Управління змістом	Ризик неврахування деяких аспектів змістовної сутності проекту ...
Управління якістю	Ризик невідповідного рівня якості продуктів проекту ...
Управління часом	Ризик зриву строків виконання робіт ...
Управління вартістю	Ризик збільшення вартості робіт проекту ...
Управління інтеграцією	Ризик порушення інтеграційних зв'язків ...
Управління персоналом	Ризик низького рівня кваліфікації персоналу ...
Управління комунікаціями	Ризик комунікаційних перешкод ...
Управління закупками	Ризик порушення умов контракту ...
Управління ризиками	Ризик неповної ідентифікації ситуацій ризику ...

Ресурсна приналежність ризиків відображає зону виникнення ситуації ризику у ресурсному потенціалі проекту (матеріальних, управлінських, трудових, фінансових, техніко-технологічних, інформаційних ресурсах) (табл. 6).

Таблиця 6 – Ідентифікація ситуацій ризику за ресурсною ознакою

Ресурсний потенціал	Ситуація ризику
Матеріальні ресурси	Ризик втрати матеріальних ресурсів ...
Управлінські ресурси	Ризик неадекватного управлінського рішення ...
Трудові ресурси	Ризик недисциплінованості працівників ...
Фінансові ресурси	Ризик нестачі фінансових ресурсів ...
Техніко-технологічні ресурси	Ризик старіння технологій виробництва ...
Інформаційні ресурси	Ризик отримання неповної чи недостовірної інформації ...

Висновки. Такий детальний спосіб ідентифікації ризиків дозволить не допустити неврахування можливої ситуації ризику, наслідки дії якої можуть бути фатальними для проекту. В процесі ідентифікації деякі ситуації ризику можуть потрапити до декількох ідентифікаційних таблиць, у яких відображаються можливі ситуації ризику за тою чи іншою ознакою. Це пояснюється тим, що ризикова ситуація може розглядатись з багатьох сторін та торкатися різноманітних сфер проекту. Для виявлення таких ситуацій ризику необхідно складати ідентифікаційні карти, в яких відображається ступень їх прояву у різноманітних аспектах. Таким ситуаціям необхідно приділяти особливу увагу, оскільки ступінь їх впливу на результативність проекту є значною.

Список літератури: 1. Ноздріна Л. В. Управління проектами: Підручник / Л. В. Ноздріна, В. І. Яцук, О. І. Полотай. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 432 с. 2. Болдырева Т. В. О целесообразности принятия инвестиционного проекта с учетом риска / Т. В. Болдырева, Т. А. Ковтун // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2003. – № 3. – С. 46–55. 3. Болдырева Т. В. Методический подход к инициализации параметров продуктов проекта транспортного предприятия / Т. В. Болдырева, Т. А. Ковтун // Вісник Одеського національного морського університету : збірн. наук. праць. – 2007. Вип. 22. – С. 166–180. 4. Керівництво з основ Проектного менеджменту. Інститут проектного менеджменту США. – К. : ВІПОЛ, 1999. – 197 с.

Bibliography (transliterated): 1. Nozdrina, L. V. *Upravlinnya proektamy: Pidruchnyk*. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury, 2010. Print. 2. Boldyreva, T. V. "O tselesoobraznosti prynyatyaya yinvestytsionnoho proekta s uchetom ryska." *Upravlinnya proektamy ta rozvytok vyrobnytstva*. No. 3. 2003. 46–55. Print. 3. Boldyreva, T. V. "Metodycheskyy podkhod k ynytsyalizatsyy parametrov produktov proekta transportnoho predpriyatyaya." *Odes'koho natsional'noho morsk'koho universytetu : zbirn. nauk. prats'*. No. 22. 2007. 166–180. Print. 4. *Kerivnytstvo z osnov Proektnoho menedzhmentu*. Instytut proektnoho menedzhmentu SSHA. Kyiv: VIPOL, 1999. Print.

Надійшла (received) 12.12.2014

УДК 65.01:004.942

М. П. ЧАЙКОВСЬКА, канд. екон. наук, доц., ОНУ імені І. І. Мечникова

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІТ ПІДПРИЄМСТВ

Посилення конкуренції на ринку web-додатків підвищує критичність питань якості послуг, оптимізації процесів взаємодії з клієнтами. Проаналізовано ризики ІТ-підприємств, розроблено моделі бізнес-процесів і swim-lane-моделі з використанням технологічного інструментарію, що дозволяють ідентифікувати критичні бізнес-процеси web-підприємств, сформувані вимоги і пропозиції щодо розробки інформаційної системи ІТ-компанії для координації взаємодії